

ділової – 58,88 тис.м<sup>3</sup>. Із загального обсягу заготовленої ліквідної і ділової деревини хвойні породи складають відповідно 79,45 тис.м<sup>3</sup> (48,33 тис.м<sup>3</sup>), твердолистяні породи – 11,92 тис.м<sup>3</sup> (7,75 тис.м<sup>3</sup>), м'яколистяні породи – 5,62 тис.м<sup>3</sup> (2,80 тис.м<sup>3</sup>) [3].

Основні сортименти, які заготовлюються в лісах району: пиловник хвойних порід – 68%, будівельний ліс – 12,0%, дрова паливні – 20,0%. Найбільшим попитом в споживачів користується пиловник хвойних порід

Лісове господарство в економіці району займає досить значне місце. Основні напрямки розвитку лісового господарства – це раціональне використання лісових ресурсів із збереженням і підвищенням всіх корисних функцій лісових насаджень.

Система ведення лісового господарства приведена у відповідність до міжнародних вимог щодо управління лісами та лісокористуванням на засадах сталого розвитку.

У Бродівському району розташовані 15 заповідних об'єктів на загальній площі 289 гектарів, із них два об'єкти загальнодержавного значення Природоохоронні території місцевого значення: «Підкамінь», комплексна геолого-ботанічна пам'ятка «Триніг», що у Підкамінському лісництві, ботанічна пам'ятка природи «Конвалія» розташована на території Бродівського лісництва, заповідне урочище «Піски» розташоване на території Лешнівського лісництва, заповідне урочище «Заболотцівське» знаходиться на території Заболотцівського лісництва, урочище «Синичівське» на території цього ж лісництва, заповідне урочище «Лагодівське». Всі ці пам'ятки природи скромно іменуються заказниками місцевого значення.

Отже, сучасний стан лісів та лісового господарства Бродівського району свідчить про необхідність розроблення нових основ екологічного лісокористування, які б враховували необхідність різнопланового і цільового використання лісів, підвищення їх стійкості та посилення еколого-захисних функцій, а також активного впровадження міжнародних принципів сталого управління лісами.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Атлас Львівської області [Електронний ресурс] / Пізнавальний сайт «Географія» – Режим доступу: [http://geoknigi.com/view\\_map.php?id=28](http://geoknigi.com/view_map.php?id=28).
2. Григора І.М. Рослинність України (еколого-центричний, флористичний та географічний нарис) / І.М. Григора, В.А. Соломаха. – Київ: Фітосоціоцентр, 2005. – 452 с.
3. Львівське управління лісового та мисливського господарства. Ліси Львівщини. [Електронний ресурс] Режим доступу <http://www.lvivlis.com.ua/>
4. Природа Львівської області / За ред. К.І. Геренчука. - Львів: Вища шк. Вид-во при Львів. ун-ті, 1972. - 151 с.

*Базан З.О.*

*Науковий керівник – доц. Барна І.М.*

#### ДО ПРОБЛЕМИ ЗАБРУДНЕННЯ ДОВКІЛЛЯ В ЛАНІВЕЦЬКОМУ РАЙОНІ

Формування ринкових основ господарювання, створення самостійного цілісного народногосподарського комплексу, на жаль, не привели до позитивних зрушень у сфері природокористування та охорони навколишнього природного середовища. В сучасних умовах ми маємо неефективний, застарілий еколого-економічний виробничий потенціал, недостатню правову базу щодо охорони природи, недосконалу систему управління, економічні стимули раціоналізації природокористування, що недостатньо функціонують.

Саме тому значну увагу як теоретиків, так і практиків привертають аспекти загострення екологічної ситуації, зокрема, погіршення якості життя у результаті забруднення навколишнього природного середовища та наслідки антропогенних катастроф. Основними антропогенними джерелами розширення екологічної кризи в Україні є великі промислові комплекси – споживачі сировини, енергії, повітря, води, ґрунтів і, разом з тим, значні забруднювачі навколишнього природного середовища практично всіма видами (механічними, хімічними, фізичними, біохімічними) шкідливих речовин. Сконцентровані вони біля родовищ корисних копалин, великих міст і водних об'єктів, як-от, Донбас, Центральне Придніпров'я, Кривий Ріг, Прикарпаття, Керч, Маріуполь, більша частина обласних центрів. Одними із галузей, які згубно впливають на всі компоненти навколишнього природного середовища (атмосферу, земельні і водні ресурси, надра), є металургійна, машинобудівна, хімічна,

нафтопереробна, вугільна промисловість та теплоенергетика. Крім того, техногенний вплив від здійснення гірничих робіт у металургії, нафтодобувній та вугільній галузях поширюється і на прилеглі території [2].

Проблема викидів від промислових підприємств існує і в нашій області, зокрема, і в Ланівецькому районі. Основними забруднювачами навколишнього середовища в районі є підприємства:

- ТОВ «Агробуд 2010»;
- ТОВ «Ланівецький цукровий завод»;
- ТОВ «Ланівецький завод гумових виробів»;
- ПСП «Агрофіма Горинь».

Проте значну частку викидів у атмосферне повітря району складають викиди від транспортних засобів, відтак, у м. Ланівці діє 4 стаціонарні точки, на яких ведеться контроль за забрудненням навколишнього середовища:

- вул. Тернопільська (поблизу млина);
- вул. Незалежності (біля фабрики гумових виробів);
- вул. Привокзальна (біля автовокзалу);
- вул. Вишнівецька (біля цукрового заводу).

За результатами спостережень перевищень ГДК шкідливих речовин в зонах впливу автотранспорту на автомагістралях не виявлено. До найпоширеніших забруднюючих речовин відносяться: азоту діоксид, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (сажа), оксид вуглецю та діоксид сірки.

Хімічний склад викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел в області у 2014 р. характеризувався такими даними: найбільша питома вага в загальному обсязі викидів належала метану – 33,6% (2,8 тис. т), оксиди вуглецю склали – 25,5% (2,1 тис. т), сполуки азоту – 20,4% (1,7 тис. т), речовини у вигляді суспендованих твердих частинок – 6,8 (1,4 тис. т). На решту забруднюючих речовин загалом припало 7,0% (0,5 тис. т) сумарних викидів. Крім того, від діяльності підприємств та організацій в 2014р. у атмосферу потрапило 522,5 тис. т діоксиду вуглецю, що на 16,2% менше проти 2013р.

Значна роль у забрудненні атмосфери відведена автотранспорту. Автотранспорт – джерело емісії в атмосферу складної суміші хімічних сполук, склад яких залежить не тільки від виду палива, типу двигуна й умов його експлуатації, але і від ефективності контролю викидів. Потрапляючи в атмосферу, компоненти вихлопних газів двигунів внутрішнього згорання, з одного боку, змішуються з наявними в повітрі забруднювачами, з іншого боку - проходять ряд складних перетворень, що призводять до утворення нових сполук. Одночасно йдуть процеси розведення і видалення забруднювачів з атмосферного повітря шляхом мокрого і сухого осаджування на ґрунтовий покрив.

Утворення забруднюючих речовин, які викидаються в атмосферне повітря, в Ланівецькому районі відбувається:

- під час спалювання природного газу;
- під час проведення електрозварювальних робіт;
- під час проведення газорізальних робіт;
- під час зберігання нафтобітуму;
- при нагріванні нафтобітуму;
- при змішуванні нафтобітуму і інертних матеріалів в асфальтозмішувачі;
- під час вивантаження та зберігання інертних матеріалів;
- під час пересипання, при транспортуванні інертних матеріалів на сушку;
- при сушці інертних матеріалів;
- під час металообробки на заточному верстаті [1].

Таким чином, вплив промислових підприємств на довкілля на території Ланівецького району здійснюється зарахунок промислових підприємств та автотранспорту, які сукупно викидають значні обсяги парникових газів, сажі, неметанових летких органічних сполук та суспендованих часток.

Загалом щільність викидів забруднюючих речовин від роботи стаціонарних і пересувних джерел на території області в 2014р. склала 3,6 т на 1 км<sup>2</sup>, що в 2,4 рази менше, ніж по Україні. В

області в 2014р. у розрахунку на 1 особу від усіх джерел забруднення (стаціонарних і пересувних) викинуто в атмосферне повітря 46 кг забруднюючих речовин та 1,1 т діоксиду вуглецю.

Отже, з метою досягнення, і збереження сприятливого стану атмосферного повітря встановлюють норматив:

- нормативи гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин в атмосферному повітрі (орієнтовно безпечних рівнів впливу);
- нормативи гранично допустимих викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря і шкідливих фізичних та інших впливів на нього;
- нормативи граничних обсягів утворення забруднюючих речовин при експлуатації технологічного та іншого обладнання, споруд і об'єктів;
- нормативи споживання атмосферного повітря для виробничих потреб;
- нормативи вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах і шкідливих фізичних та інших впливів пересувних джерел на атмосферне повітря;
- нормативи питомих викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Таким чином, значну роль у сфері охорони атмосферного повітря відіграє контроль, що спрямований на забезпечення дотримання вимог законодавства про охорону і використання атмосферного повітря всіма державними органами, а також підприємствами, установами, організаціями та громадянами.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Білявський Г. Основи екології: Підручник для студентів вищих навчальних закладів/ Георгій Білявський, Ростислав Фурдуй, Ігор Костіков. – К.: Либідь, 2004. – 406 с.
2. Буравлев Ю. М. Промислова екологія і технології основних виробництв/ Ю.М. Буравлев, О.Б. Ступін, О.М. Милославський. – Донецьк: ДНТУ, 2008. – 568 с.

*Сторожук Т.*

*Науковий керівник – доц. Литвин Л. М.*

#### ЦІНОВА ПОЛІТИКА ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Політика ціноутворення в індустрії туризму визначається різними факторами та методами. Ціноутворення в туризмі – це комплексна міра, обумовлена різноплановістю турпродукту, високим рівнем конкуренції та складністю чіткої оцінки майбутнього попиту [3; 6].

Завданням цінової політики туристичного підприємства є розробки стратегії й тактики ціноутворення на турпродукти та окремі види послуг, у тому числі встановлення вихідних ринкових цін на них [4].

Розробка самостійної цінової стратегії й тактики управління ціною туристичного продукту – постійно відтворюваний процес. Неможливо обрати певну політику один раз і реалізовувати її впродовж багатьох років. Цінова політика повинна постійно перевірятися та пристосовуватись до ситуації, що склалася на ринку. Насамперед підприємство повинно позиціювати на ринку свою послугу, вибравши правильну комбінацію її ціни та якості [4].

Ціна – найважливіший елемент комплексу маркетингу туристичних підприємств. В маркетинговій діяльності ціна виконує важливу функцію – узгодження інтересів туристичного підприємства та його клієнтів.

Актуальність проблеми розробки цінової стратегії у діяльності турфірм пов'язана з наступним:

- ціноутворення є однією з головних сторін маркетингової діяльності, важливим засобом управління, який дозволяє формувати обсяг прибутку;
- вільне ціноутворення в умовах ринкової економіки пов'язане з вирішенням таких питань, як вибір критеріїв та методики формування, захист від державного регулювання цін;
- більшість дрібних та середніх туристичних фірм обмежені в ресурсах для того, щоб приймати участь у ціновій конкуренції;
- ринок туристичних послуг є, по-суті, ринком покупця [2].

При формуванні цінової стратегії турфірмі слід враховувати наступні характерні особливості, які впливають на процес ціноутворення в туризмі:

- висока цінова еластичність попиту;